

دستور العمل فنی زراعت زیتون

مقدمه

زیتون با نام علمی آن اولئا اوروپا می باشد از خانواده اولئاسه است در این خانواده جنس های زیادی وجود دارد که اغلب آنها در نواحی گرم یا نیمه گرم رشد می نمایند. از حیث ظاهر این گیاهان تفاوت زیادی با یکدیگر دارند و از درختچه تا بلندترین درخت بین آنها مشاهد می شود، زیتون تقریباً از ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح مورد استفاده قرار می گرفته است. این گیاه از نواحی گرم و نیمه گرم می باشد و موطن اصلی آن را در سوریه و جنوب ترکیه می دانند و از این نقاط به سایر نواحی که دارای آب و هوای مدیترانه ای هستند برده شد و اکنون از دامنه های غربی هیمالیا در شرق تا سواحل اقیانوس اطلس در مغرب و در دو طرف دریای مدیترانه درخت زیتون کاشته می شود. علاوه بر نواحی نامبرده در

آمریکای شمالی و آمریکای جنوبی و استرالیا این محصول را نیز می‌کارند و مورد استفاده قرار می‌دهند. درخت زیتون در ایران از بیشترین سطح و تولید برخوردار می‌باشد و این در قالب طرح طوبی توسعه آن در مناطق جنوبی کشور نیز مد نظر قرار گرفته است که در منطقه سیستان با توجه به شرایط خاص اقلیمی، خشکی هوا و بادی بودن مناسب به نظر می‌رسد که انجام تحقیقات بر روی آن در آغاز راه می‌باشد.

مشخصات گیاه شناسی زیتون

برگ درخت زیتون متقابل و باریک و سبز تیره و دائمی و همیشه سبز است. برگ نسبتاً ضخیم بوده و در قسمت فوقانی یعنی روی سطح برگ کاملاً صاف و صیقلی است در صورتی که در سطح زیرین آن دسته‌های متفرق کرک مشاهده می‌شود. این کرکها در اطراف روزنه قرار دارند و نقش آنها جلوگیری از تبخیر در موقع گرما و خشکی هوا می‌باشد. جوانه گل زیتون در اواخر تابستان بین برگ و ساقه جوان همان سال ظاهر می‌شود ولی به حال رکود باقی می‌ماند تا بهار سال بعد که این جوانه رشد کرده و شاخه تولید می‌کند. گل زیتون دارای چهار گلبرگ و دو پرچم است و گل آذین آن خوشه‌ای است.

جوانه گل روی شاخه همان سال ظاهر می‌شود ولی میوه زیتون روی شاخه سال قبل قرار دارد. تعداد گل در هر خوشه و بنابراین در تمام درخت خیلی زیاد است لذا مقدار دانه گرده نیز زیاد می‌باشد ولی تمام گل‌های یک درخت تبدیل به میوه نمی‌شوند. شکل تنه درخت

زیتون خیلی نامنظم است یعنی تنه درخت صاف و عمودی رشد نمی‌کند و اغلب برجستگیها و غده‌هایی روی تنه و شاخه‌های آن مشاهده می‌شود. روی ریشه درخت زیتون نیز مجموعه‌ای از جوانه‌ها ساقه هوایی فشرده به یکدیگر به شکل غده که اندازه آن به درشتی یک تخم‌غاز است مشاهده می‌شود.

اکولوژی زیتون

درخت زیتون یکی از گیاهان مناطق مدیترانه‌ای یعنی مناطقی که دارای هوای گرم و مرطوب که معمولاً در زمستان درجه حرارت هیچگاه به صفر نمی‌رود می‌باشد. معه‌ذا در نواحی خشک اگر بتوان در فصل تابستان باغ را آبیاری کرد درخت زیتون کاملاً رشد کرده محصول قابل ملاحظه‌ای می‌دهد. از نظر درجه حرارت نیز درخت زیتون که گیاه گرمسیری می‌باشد

دستورالعمل فنی محصولات

تا اندازه‌ای نسبتاً زیاد تحمل سرما را می‌کند یعنی درختان جوان تا ۹ درجه سرما و درختان مسن و بارور تا ۱۲ درجه زیر صفر را تحمل می‌کنند. سرمای شدید در درخت زیتون باعث شکاف خوردن پوست درخت شده و در محل شکاف باکتریهای مخصوصی تولید برآمدگی می‌کنند و کم‌کم تعداد این گره‌ها زیاد شده تا بالاخره باعث خشک شدن درخت می‌گردد. سرما به برگها صدمه قابل ملاحظه‌ای نمی‌زند و میوه‌های سرمازده که پلاسیده و کوچک بمانند فقط برای تهیه روغن زیتون قابل استفاده می‌باشند.

بستر مناسب کاشت :

درخت زیتون را در هر نوع زمین می‌توان کاشت ولی مقدار محصول همیشه متناسب با درجه حاصلخیزی و مرغوبی خاک می‌باشد برای برداشت محصول کافی و مرغوب باید درخت زیتون را در زمینهای عمیق و حاصلخیز کاشت. در زمینهایی با سطح الارض کم عمق می‌توان زیتون کاری کرد. از کاشت این درخت در اراضی مرطوب و یا زمینهای شور باید خودداری شود.

ارقام مناسب زیتون:

از ارقام مناسب برای منطقه ارقام زرد و روغنی بسته به نوع مصرف (روغن و کنسرو) قابل توصیه هستند.

زمان و روش کاشت :

زمان کاشت نهال در منطقه سیستان همانند سایر محصولات باغی اواسط بهمن تا اواسط اسفند ماه است. فواصل مناسب درختان ۵/۵ می باشد نهال ریشه دار آن در گودالی به عمق ۱×۱×۱ متر می باشد. ترکیب آن از کود حیوانی پوسیده خاک برگ، ماسه و خاک زراعی به ترتیب استفاده می شود.

آبیاری :

دور آبیاری ۱۵ روز یکبار در فصل های بهار و تابستان بسته به نوع خاک و رشد محصول در سال های اول مدیریت استقرار و ریشه دوانی مناسب گیاه قابل توصیه است.

تغذیه زیتون :

کودهای ازته در درشتی میوه و مقدار محصول زیتون اثر زیاد دارد. در عمل چون ازت در

زمین مخصوصاً در اراضی فاقد مواد آلی به مقدار بسیار کم موجود است باید هر سال مقداری کود دامی و شیمیایی ازته به درخت داد. کود دامی اثر سریع‌تر ندارد ولی در زمینهایی که از حیث حاصلخیزی ضعیف هستند و مخصوصاً برای اصلاح خواص فیزیکی خاک لازم است و در صورتی که بهای کود دامی زیاد باشد و از نظر اقتصادی مقرون به صرفه نباشد باید حتماً از کود سبز برای تامین مواد آلی زمین یعنی هوموس استفاده کرد. برای درختان جوان (غیر بارور) ۵۰۰ گرم سولفات آمونیوم، ۷۵۰ گرم سولفات پتاسیم، ۲۰۰ گرم فسفات تریپل، ۲۰۰ گرم سولفات منگنز، ۱۰۰ گرم مس و ۱۰ کیلوگرم کود حیوانی پوسیده استفاده شود. برای درختان بارور ۲ کیلوگرم سولفات آمونیوم، یک کیلوگرم سولفات پتاسیم، سوپر فسفات ۵۰۰ گرم، سولفات روی ۲۵۰ گرم، سولفات منگنز ۱۵۰ گرم، سولفات مس ۱۰۰ گرم و ۱۵ کیلو کود حیوانی پوسیده توصیه می‌شود. همچنین محلول پاشی سولفات آهن با غلظت ۵ در هزار و محلول پاشی کود میکروی کامل سه بار در طول فصل رشد با غلظت ۳ الی ۵ در هزار توصیه می‌شود.

هرس:

زمان مناسب هرس در منطقه اواخر اسفند ماه می‌باشد در هرس زیتون سعی در ایجاد پایه‌های یک تنه است و از طرفی جهت کنترل ارتفاع نسبت به حذف تاج درخت نیز اقدام می‌شود.

علف‌های هرز:

با توجه به دائمی بودن گیاه زیتون بیشتر علف‌های هرز مستقر شده در باغ از نوع دائمی شامل پنجه مرغی خار شتر، ادیار سلام، جغجغک و نی می‌باشد. جهت کنترل باریک برگها می‌توان از علف کش ستوکسیدیم (نابواس) به میزان ۳ لیتر استفاده نمود. جهت کنترل توام گراس‌ها و پهن برگها باید به صورت هدایت شده از علف کش گلیفوسیت (رانداپ) به میزان ۸ لیتر در هکتار همراه با ۸ کیلو گرم در هکتار سولفات آمونیوم استفاده نمود. لزوماً از بوم‌های حفاظ دار استفاده گردد.

آفات و بیماریها:

خوشبختانه طی سالهای آغاز تحقیقات روی زیتون تا کنون هیچ آفت و بیماری خاصی مشاهده نشده است.

برداشت :

زمان برداشت زیتون در منطقه بسته به نحوه مصرف زیتون از جمله کنسرو و تهیه روغن متفاوت می باشد جهت کنسرو میوه ها باید بزرگ و میوه به اندازه کافی رشد نموده باشد جهت تهیه روغن هنگامی که از سبز تیره به قهوه ای و سیاه تغییر رنگ داده باشد قابل توصیه می باشد . با توجه به مرحله رسیدگی درصد روغن و ترکیبات اسید های چرب آن دچار نوسان خواهد شد